

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра культурології та медіа-комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. зав. кафедри

_____ Т. В. Босенко

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІОГРАФІЯ ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ

Освітній рівень – Магістр

Спеціальність – 034 «Культурологія»

Факультет культурології

Робоча програма до курсу «Історіографія історії світової культури» для магістрів за спеціальністю 034 «Культурологія».

Розробник: Гаврюшенко О.А., канд. істор. наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри культурології та медіа-комунікацій

Протокол від. “29” серпня 2016 року № 1

В.о. зав. кафедри культурології та медіа-комунікацій _____ (Босенко Т.В.)

(підпис)

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Історіографія історії світової культури» є одним з найважливіших у сучасній вузівській системі історико-культурної освіти. Професійна підготовка культуролога за фахом «Історія і теорія культури» передбачає вивчення основних етапів розвитку світоглядної складової історичного знання, систематизований аналіз найважливіших методологічних концепцій, знайомство з основними школами і напрямками в історико-культурній науці, вивчення праць їхніх провідних представників, трактувань найважливіших проблем історії культури з точки зору різних концепцій і методологічних підходів. Ці завдання і визначають вибір цілей і форм історіографічної підготовки студентів.

Існує два основних ракурси вивчення історіографії – аналіз історії історичної науки та огляд найважливіших досліджень з визначених проблем і питань. Дана програма розроблена в межах першого з цих двох варіантів. Подібний вибір ураховує як наявність історіографічної складової основного курсу з історії світової культури, що дозволяє скласти уявлення про ключові підходи до аналізу розглянутих культурно-історичних процесів і явищ, так і особливу важливість саме методологічного аспекту історіографічної підготовки.

Тематика курсу концептуально і проблемно пов'язана із загальнопрофесійними дисциплінами програми підготовки культурологів, особливо з курсами «Історія світової культури», «Теорія культури», «Філософія культури».

Найменування показників	Професійне спрямування, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: Денна ф.н. - 5 Заочна ф.н. – Залікових модулів: 2 Загальна кількість годин: 150 Тижневих годин для денної ф.н.: 3	Професійне спрямування - 03 «Гуманітарні науки» Шифр та назва спеціальності : 034 «Культурологія» Освітній рівень: Магістр	Нормативна	Нормативна
		Рік підготовки: 1 Семестр: 1	Рік підготовки: 1 Семестр: 1-2
		Лекції : 31 годин Семінари: 20 годин	Лекції : 14 годин Семінари: 4 години
		Самостійна робота: 99 годин	Самостійна робота: 90 годин
		Вид контролю: іспит	Вид контролю: іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 51 / 99 год.

для заочної форми навчання – 18 / 90 год.

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – цілісно подати проблеми формування історіографії історії культури, розглянути зміст історіографічних процесів у сучасному світі, якісні перетворення в структурі й інститутах академічного історичного знання, розробку понятійного апарату, конкретні дослідницькі підходи, проблемні поля, норми історико-культурного знання.

Завдання – сформувати в студентів уявлення про основні етапи розвитку історико-культурних знань та їх сучасні особливості, сприяти оволодінню студентами основами теорії і методології історичної науки, засвоєнню етимології базових категорій та понять професійної історіографії.

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

На основі знань набутих внаслідок вивчення дисципліни «Історіографія історії світової культури» студенти повинні:

Знати:

- особливості становлення та функціонування історико-культурної думки;
- етапи розвитку знань про історію культури;
- закономірності зміни й твердження історичних концепцій і їх аналіз;
- теоретико-методологічні принципи різних дослідницьких напрямків в науці про культуру й закономірності їх зміни;
- особливості процесу нагромадження фактичних знань про культуру людського суспільства, введення в науковий оборот раніше невідомих джерел, розширення кола історичних пам'яток, доступних дослідникам;
- закономірності зміни проблематики досліджень з історії культури;
- особливості функціонування історичних наукових установ, а також системи підготовки кадрів для культурології;
- умови розвитку гуманітарних наук й особливості державної політики в галузі науки й освіти;
- принципи організації роботи міжнародних міждержавних та недержавних організацій в галузі дослідження культури.

Вміти:

- користуватися науковою літературою та виданнями, в яких висвітлюється історіографія культурно-історичного процесу;
- досліджувати історіографічні та методологічні проблеми історії світової культури;
- логічно і послідовно викладати свої знання;
- орієнтуватися у діяльності різноманітних дослідницьких організацій сучасності;
- користуватись можливостями, які надають міжнародні програми культурної співпраці та культурно-інформаційні центри, що присутні в Україні.

III. ЗМІСТ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна складається з двох змістовних модулів, які містять 4 теми, пов'язаних між собою змістовними складовими.

МОДУЛЬ 1. Предмет і завдання курсу. Наукова діяльність сучасного історика. Історико-культурні знання Стародавнього світу та Середньовіччя (Стародавній Схід. Стародавня Греція. Стародавній Рим. Середньовіччя: Візантія. Західна Європа. Середньовічний Схід. Доба Відродження)

МОДУЛЬ 2. Розвиток історико-культурних знань Нової та Новітньої доби (XVII століття. XVIII століття. XIX століття. Кінець XIX – перша половина XX ст. Середина і друга половина XX ст.)

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі іспиту. Передбачено рубіжні етапи контролю у формі усного опитування, виступів із доповідями, написання рефератів.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Заліковий модуль 1

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Предмет і завдання курсу.

Тема 2. Наукова діяльність сучасного історика

Тема 3. Історико-культурні знання Стародавнього світу та Середньовіччя

3.1. Стародавній Схід

3.2. Стародавня Греція

3.3. Стародавній Рим

3.4. Середньовіччя: Візантія. Західна Європа

3.5. Середньовічний Схід

3.6. Ренесансний історизм: народження інтересу до культури

Змістовний модуль 2.

Тема 4. Розвиток історико-культурних знань Нової та Новітньої доби

4.1. Формування нової парадигми знання про культуру у XVII – початку XVIII ст.

4.2. Культура та людина як предмет дослідження вчених XVIII століття

4.3. Професіоналізація знання про культуру у XIX столітті

4.4. Дослідження історії культури та їх теоретична основа наприкінці XIX – першої половини XX ст.

4.5. Самосвідомість XX ст. та історико-культурне знання середини – др.пол. XX ст.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів і тем	Кількість годин /денна ф.	Кількість годин /заочна ф.
----------------------------	----------------------------------	-----------------------------------

	Усього	лекції	семінари	Форми контролю	Самостійна робота	Усього	лекції	семінари	Форми контролю	Самостійна робота
Змістовний модуль 1									к/р.	
Тема 1. Предмет і завдання курсу	6	2			6	6	2			4
Тема 2. Наукова діяльність сучасного історика	6	2			6	8				8
Тема 3. Історико-культурні знання Стародавнього світу та Середньовіччя										
3.1. Стародавній Схід	2				4	4				4
3.2. Стародавня Греція	10	2	4		6	8				8
3.3. Стародавній Рим	8	2	2		6	10	2			8
3.4. Середньовіччя: Візантія. Західна Європа	6	2			6	10	2			8
3.5. Середньовічний Схід	4	2			4	4				4
3.6. Ренесансний історизм: народження інтересу до культури	10	2	4		6	10	2			8
Змістовний модуль 2										
Тема 4. Розвиток історико-культурних знань Нової та Новітньої доби										
4.1. Формування нової парадигми знання про культуру у XVII – початку XVIII ст.	6	2			6	4				4
4.2. Культура та людина як предмет дослідження вчених XVIII століття	6	2			6	6				6
4.3. Професіоналізація знання про культуру у XIX столітті	10	2			8	10	2			8
4.4. Дослідження історії культури та їх теоретична основа наприкінці XIX – першої половини XX ст.	16	4	4		12	14	2	2		10
4.5. Самосвідомість XX ст. та історико-культурне знання середини – др.пол. XX ст.	18	6	6		14	14	2	2		10
Усього годин	150	31	20	Ісп	99	108	14	4	Ісп	90

V. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття дозволяють студентів навчитися добувати нові навчальні знання, систематизувати їх, оперувати базовими поняттями й теоретичними положеннями, логічно вибудовувати усні й письмові тексти.

Метою семінарських занять є набуття студентами нових знань, професійних умінь і навичок, розвиток у них культурологічного мислення й інтелектуальних здатностей. Для підготовки до семінарських занять необхідно керуватися рекомендаціями викладача, використати рекомендовану літературу й джерела, законспектувати відповіді на питання.

При підготовці до семінарських занять важливе місце належить засвоєнню базових понять, розумінню того, яку предметну галузь визначає поняття, охарактеризувати його риси (ознаки, функції й т.п.). Особливе місце в ході семінару займають доповіді, що дозволяють студентам продемонструвати знання, творчу самостійність, уміння читати й розуміти навчальні й наукові тексти, систематизувати й інтерпретувати теоретичні знання. У розвиток доповіді корисно писати реферати. Обов'язковою умовою їх підготовки є використання додаткової літератури.

Проведення семінару з елементами дискусії є однієї з дієвих форм аудиторних занять на основі індивідуально - групового підходу. Його сутність полягає в створенні такого клімату семінару, при якому всі студенти беруть участь у нагромадженні теоретичних і фактичних знань, дискусії з обговорюваних питань. Семінар передбачає рішення трьох основних завдань.

Перше завдання - організація максимального інформаційного супроводу питань семінару й забезпечення участі кожного студента в пошуку й засвоєнні необхідних знань.

Друге завдання - навчити студентів: активно сприймати нову інформацію й ділитися нею зі своїми колегами; переконливо відстоювати свої позиції; оволодівати навичками ораторської майстерності й публічного виступу.

Третє завдання - навчити студентів баченню практичної користі отриманих на семінарі знань, виробляти й приймати відповідні рішення.

№	Назва теми	Кількість годин
1	Народження історії: Геродот і Фукидід	4
2	Історична думка й історіографія раннього християнства	2
3	Історико-культурна думка Відродження і раннього Нового часу. Н. Макіавеллі та Ф. Бекон	4
4	Культурно-історична концепція Й. Гейзінги	4
5	Дослідження історії культури представниками школи «Анналів»	4
6	Історія цивілізації Європи в гуманітарному знанні ХХ ст.	2

VII. САМОСТІЙНА РОБОТА

Всі види самостійної роботи студента підпорядковані цілям навчального процесу, організуються при його верховенстві. Організація самостійної роботи студентів повинна сполучатися з усіма застосовуваними у вузі методами навчання й разом з ними представляти єдину систему засобів по набуттю знань і виробленню навичок.

Основні форми самостійної навчальної роботи:

- робота над конспектом лекції;
- підготовка до семінарського заняття;
- доробка конспекту лекції із застосуванням підручника, методичної літератури;
- підбор, вивчення, аналіз і конспектування рекомендованої літератури;
- самостійне вивчення окремих тем, параграфів;
- консультації по складних, незрозумілих питаннях лекцій, семінарів, заліків;
- підготовка до заліку;
- підготовка до іспиту: один із самих відповідальних видів самостійної роботи.

Основні форми наукової самостійної роботи:

- написання реферату;
- підготовка доповіді на конференцію;
- підготовка тез до публікації;
- участь у НДР;
- створення мультимедійних презентацій;
- виконання курсової роботи.

№	Зміст самостійної роботи	Форма контролю
1.	Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;	Усне і письмове опитування, тестовий контроль
2.	Вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;	Реферат
3.	Підготовка до виступу на семінарському занятті із власними навчально-дидактичними розробками;	План-конспект
4.	Підготовку до проведення та захисту практичних (доповідь) робіт;	План-конспект
5.	Підготовку конспектів навчальних чи наукових текстів;	Тестовий контроль
6.	Підготовку до проведення контрольних заходів (здачі змістовних модулів).	Письмове опитування

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.	Заочна ф.

1	Тема 1. Предмет і завдання курсу	6	4
2	Тема 2. Наукова діяльність сучасного історика	6	8
3	Тема 3. Історико-культурні знання Стародавнього світу та Середньовіччя		
	3.1. Стародавній Схід	4	4
	3.2. Стародавня Греція	6	8
	3.3. Стародавній Рим	6	8
	3.4. Середньовіччя: Візантія. Західна Європа	6	8
	3.5. Середньовічний Схід	4	4
	3.6. Доба Відродження	6	8
4	Тема 4. Розвиток історико-культурних знань Нової та Новітньої доби		
	4.1. XVII століття	4	4
	4.2. XVIII століття	6	6
	4.3. XIX століття	10	8
	4.4. Кінець XIX – перша пол. XX ст.	14	10
	4.5. Середина та друга половина XX ст..	14	10
	Разом	99	90

ІХ. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне семестрове завдання з курсу «Історіографія історії світової культури» студент може виконати у формі реферату чи усної доповіді. Тему реферату студент вільно вибирає зі списку питань до модульної контрольної роботи, який наводиться у відповідному пункті даної робочої навчальної програми. Реферативна робота оформлюється письмово за традиційними вимогами і захищається на заняттях з контролю самостійної роботи студентів. Реферативна робота оцінюється як зарахована, якщо вона правильно виконана і студент захищає її не менш, ніж на 5 балів. Максимальна оцінка становить 10 балів. Усні доповіді готуються тільки за тими питаннями, які не розглядаються на аудиторних заняттях, але входять до програми курсу і відповідно до списку контрольних питань. За усну доповідь студент може отримати оцінку до 8-ми балів у відповідності з якістю та об'ємом знань з вибраного питання.

X. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Пояснювально-ілюстративний метод;
- Репродуктивний метод;
- Метод проблемного викладення матеріалу;
- Евристичний метод;
- Дослідницький метод;
- Компаративний метод;
- Метод наукового проектування;
- Метод культурологічних аналогій.

Основна мета лекційних і семінарських занять - забезпечити колективну роботу курсу, групи, що дозволяє виявитися індивідуальним особливостям кожного студента.

Засвоєння студентами дисципліни досягає ефективності при використанні активних форм і методів проведення аудиторних занять. Провідне місце тут займає проблемний метод навчання, що стимулює інтерес студентів і містить у собі такі поняття як «проблемне питання», «проблемне завдання», «проблемна ситуація». Навчальне проблемне питання відрізняється стислістю формулювання, містить у собі реальне або уявне протиріччя, викликає утруднення при пошуку на нього відповіді, вимагає роздумів.

Навчальне проблемне завдання крім наявності протиріччя й знань вимагає додаткової вступної інформації й орієнтирів при пошуку рішення.

Основним поняттям у системі проблемного навчання є проблемна ситуація, тобто моделювання складної ситуації, розв'язання якої вимагає від студента пошуку нових знань, підходів і особистої оцінки протиріч, закладених у проблемному питанні або завданні.

Проблемні питання й завдання, поставлені на лекції, породжують проблемну ситуацію. Врахування теоретичної й практичної підготовки студентів дозволяє знайти потрібне рішення. Використання на лекціях проблемних питань і завдань реалізує два важливі завдання - набуття нових знань і засвоєння способів розумової діяльності.

У процесі викладання дисципліни застосовуються наступні інноваційні методи:

1. Використання інформаційних ресурсів і баз знань.
2. Застосування електронних мультимедійних підручників і навчальних посібників.
3. Орієнтація змісту на кращі вітчизняні й закордонні аналоги освітніх програм.
4. Використання проблемно-орієнтованого міждисциплінарного підходу до вивчення наук.
5. Застосування активних методів навчання, «контекстного навчання» і «навчання на основі досвіду».

XI. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до положення про систему оцінка успішності студентів здійснюється в ході поточного, рубіжного й проміжного контролю.

Поточний контроль - це безперервне «відстеження» рівня засвоєння знань і формування вмінь і навичок протягом семестру й навчального року в ході аудиторних занять. Форми поточного контролю: опитування на семінарських і практичних заняттях, а

також короткі (до 15 хв.) завдання, виконувані студентами в ході лекції з метою перевірки наявності знань при засвоєнні нового матеріалу.

Рубіжний контроль здійснюється по закінченні вивчення окремих розділів - (навчальних модулів) курсу з метою визначення якості засвоєння навчального матеріалу. Протягом семестру за графіком проводиться три контрольних заходи, кожне з яких є свого роду мікроіспитом за матеріалами навчального модуля. Проводиться він в усній чи письмовій формі або у вигляді тестового контролю.

Формами рубіжного контролю є колоквиуми, контрольні роботи, тестування за матеріалами навчального модуля. Форми поточного й рубіжного контролю знань, умінь і навичок студентів устанавлюються кафедрою. Рубіжні контрольні заходи охоплюють весь програмний матеріал (всі розділи) по дисципліні.

Проміжний контроль - це іспит у сесійний період по дисципліні (курсу) у цілому. Повна оцінка по дисципліні визначається по сумі балів, отриманих студентом по всіх формах поточного/ рубіжного контролю й балів, отриманих при здачі іспиту.

ХІІ. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Визначення ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	відмінно
82 – 89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	добре
74-81	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
69-73	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано але зі значною кількістю недоліків	задовільно
60-68	E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії	
35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати семестрову оцінку	незадовільно, з можливістю повторного складання
1-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	незадовільно, з обов'язковим повторним курсом

Визначення рейтингу навчальної діяльності студента з дисципліни

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумк контр.	Сума
Змістовний модуль 1									Змістовний модуль 2							
T 1	T 2	T 3	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	T 4	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5		
5	5		5	5	5	5	5	5		5	7	8	10	10	20	100

Шкала нарахування балів за основні форми навчальної роботи:

Підсумковий контроль – 20 балів;

Реферат – 10 балів;

Доповідь на семінарському занятті – 5 балів;

Підготовка електронної презентації – 15 балів;

Участь у студентській науковій конференції – 15 балів.

XIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

НМКД навчальної дисципліни «Історіографія історії світової культури» розділи:

- Методичні матеріали для семінарських занять;
- Методичні матеріали для забезпечення самостійної роботи студентів;
- Питання до іспиту

XIV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Навчальні видання

Гутнова Е.В. Историография истории средних веков. – М., 1985. – 479 с.

Историография античной истории: Учеб. пособ. – М., 1980. – 415 с.

Историография и источниковедение истории стран Азии и Африки. – Л., 1965.

Историография истории нового времени стран Европы и Америки / Отв. ред. И.П. Дементьев. – М. 1990. – 511 с.

Историография истории южных и западных славян: Учеб. пособ. – М., 1987. – 260 с.

Историческая наука в XX веке. Историография истории нового и новейшего времени стран Европы и Америки: Учеб. пособие / Под ред. И.П. Дементьева, А.И. Патрушева. – М., 2002. – 432 с.

Каган М.С. Введение в историю мировой культуры. – СПб., 2003. – Кн.1-2.

Коцур В.П. Історіографія історії України: Курс лекцій / В.П. Коцур, А.П. Коцур. – Чернівці, 1999. – 520 с.

Кузицин В.И. Историография истории древнего Востока. Т.1. – М., 2008. – 719 с.

Репина Л. П. История исторического знания / Л. П. Репина, В. В. Зверева, М. Ю. Парамонова. – М.: Дрофа, 2004. – 288 с.

Савельева И.М., Полетаев А.В. Теория исторического знания. – СПб., 2007. - 523 с.

Шейко В.М. Культурологія : навч. посіб. / В.М. Шейко, Ю.П. Богуцький, Е.В. Германова де Діас. — К. : Знання, 2012. — 494 с.

Основна література

- Барг М.А. Категории и методы исторической науки. — М., 1984. — 342 с.
- Барг М. А. Эпохи и идеи: Становление историзма / М. А. Барг. — М.: Мысль, 1987. — 348 с.
- Баткин Л.М. Два способа изучать историю культуры // Вопросы философии. — 1986. — №12.
- Бессмертный Ю. Л. Что за «Казус»? // Казус–1996: Индивидуальное и уникальное в истории. — М., 1997. — С. 7–24.
- Бессмертный Ю.Л. Как же писать историю? Методологические веяния во французской историографии 1994–1997 г. // Новая и новейшая история. — 1998. — № 4. — С. 29–42
- Библер В.С. От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век. — М., 1990. — 413 с.
- Биск И.Я. История исторической мысли в Новое время (Западная Европа XVIII –90 гг. XIX в.): Учеб. пос. — Иваново, 1983. — 84 с.
- Гайденко П.П. История и рациональность / П.П. Гайденко, Ю.Н. Давыдов. — М., 1991. — 356 с.
- Гинзбург К. Микроистория: две – три вещи, которые я о ней знаю // Современные методы преподавания новейшей истории. — М., 1996. — С. 207 – 236.
- Губман Б.Л. Западная философия культуры XX века. — Тверь, 1997. — 286 с.
- Губман Б.Л. Смысл истории: Очерки современных западных концепций. — М., 1991. — 192 с.
- Гуменюк Т.К. Жак Деррида и постмодернистское мышление. — К., 1999. — 328 с.
- Гуревич А.Я. Анналы на рубеже веков: антология. — М., 2002. — 284 с.
- Гуревич А.Я. Время как проблема истории культуры // Вопросы философии. — 1969 – №3. — С. 105–116.
- Гуревич А.Я. Исторический синтез и школа «Анналов». — М., 1993. — 328 с.
- Гуревич А.Я. О кризисе современной исторической науки // Вопросы истории. — 1991. — № 2/3. — С. 21–36.
- Диалоги со временем. Историки в меняющемся мире / Отв. ред. Л.П. Репина. — М., 1996. — 239 с.
- Дюпон-Мельниченко Ж.-Б. Французка історіографія ХХ століття: Навч. посібн. / Ж.-Б. Дюпон-Мельниченко, В. Ададугов. — Л., 2001. — 158 с.
- Ерасов Б.С. Предисловие: О статусе культурно-цивилизационных исследований // Цивилизации и культуры. — Вып. I. Россия и Восток: Цивилизационные отношения. — М., 1994.
- Ивин А.А. Введение в философию истории. — М., 1997. — 288 с.
- Изучение истории культуры как системы. — Новосиб., 1983.
- Ильин И. Постмодернизм: от истоков до конца столетия. — М. 1998. — 255 с.
- Ионов И.Н. Основные направления и методология глобальной истории // Новая и новейшая история. — 2003. — №1. — С. 18–29.
- Историк в поиске / Под ред. Ю. Бессмертного. — М., 1999. — 350 с.
- Историки и история. Судьба. Творчество. — М., 1997. — Т. 1–2.
- Историография истории России до 1917 года. В 2 т. / М. Ю. Лачаева, Н. М. Рогожин, Г. Р. Наумова. — М.: Владос, 2003. — 384+384 с.

- История в XXI веке: Ист.-антропол. подход в преподавании и изучении истории человечества: Материалы междунар. интернет-конф., проходившей 20.03 – 14.05.2001 на информ.-образоват. портале www.auditorium.ru / Моск. обществ. науч. фонд и др.; Под. общ. ред. В.В. Керова. – М.: МОНФ, 2001. – 413 с.
- История в XXI веке: историко-антропологический подход в преподавании и изучении истории человечества. Материалы между. интернет-конфер. – М., 2001. – 414 с.
- Исторична наука на порозі XXI століття: підсумки та перспективи / Всеукраїнська наукова конференція. 1995. – X., 1995. – 356 с.
- Историчне джерелознавство: Підр. для вузів / Я. Калакура та ін. – К., 2002. – 486 с.
- К новому пониманию человека в истории: Очерки развития современной западной исторической мысли / Под ред. Б.Г. Могильницкого. – Томск, 1994. – 225 с.
- Кертман Л.Е. К методологии изучения культуры // Новая и новейшая история. – 1973. – №3.
- Ким М.И. О культуре как предмете исторического изучения // Вопросы истории. – 1974. – №11.
- Кнабе Г.С. Общественно-историческое познание второй половины XX века, его тупики и возможности их преодоления // Одиссей. Человек в истории, 1993. – М., 1994.
- Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования. – М., 1987. – 439 с.
- Кока Ю. Современные тенденции и актуальные проблемы исторической науки в мире // Новая и новейшая история. – 2003. – №3. – С. 17–20.
- Косминский Е.А. Историография средних веков. – М., 1963. – 430 с.
- Кравцов В.Н. Постмодернизм в контексте современной английской и американской историографии: pro et contra. – М.: РГГУ 2004. – 192 с.
- Краснобаев Б.И. Некоторые проблемы становления истории культуры как научной дисциплины // История СССР. – 1979. – №6.
- Марков А.П. Отечественная культура как предмет культурологии: Учеб. пособ. – СПб, 1996. – 285 с.
- Методология истории: Учеб. пособ. – Минск, 1996. – 240 с.
- Могильницкий Б.Г. Введение в методологию истории. – М., 1989. – 174 с.
- Мучник В.М. От классики к постмодерну: о тенденциях развития современной западной исторической мысли / В.М. Мучник, И.Ю. Николаева // К новому пониманию человека в истории. – Томск, 1994.
- Назаретян А.П. Универсальная (Большая) история – учебный курс и поле междисциплинарного сотрудничества // Вопросы философии. – 2004. – №4. – С. 70–80.
- Новикова Л.И. Русская философия истории: Курс лекций / Л.И. Новикова, И.Н. Сиземская; Ин-т "Открытое о-во". – М.: Магистр, 1997. – 327 с.
- Новикова Л.И. Цивилизация как идея и как объяснительный принцип исторического процесса // Цивилизации. Вып. 1. – М., 1992.
- Одиссей. Человек в истории, 1991: Культурно-антропологическая история сегодня. – М., 1991. – 192 с.
- Одиссей. Человек в истории, 1992: Историк и время. – М., 1994. – 224 с.
- Одиссей. Человек в истории, 1996: Ремесло историка на исходе XX века. – М., 1996. – 368 с.
- Организация исторической науки в странах Западной Европы. – М., 1988. – 343 с.
- Поляков Ю.А. Историческая наука: люди и проблемы. – М., 1999. – 454 с.

- Предмет и метод истории культуры (Круглый стол) // История СССР. – 1979. – №6. – С. 96–149. (Из содерж.: Маркарян Э.С. Проблема целостной характеристики предмета истории культуры).
- Ракитов А.И. Историческое познание. Системно-гносеологический подход. – М., 1982. – 303 с.
- Романов В.Н. Историческое развитие культуры: Проблемы типологии. – М., 1991. – 192 с.
- Румянцева М.Ф. Теория истории: Учеб. пособ. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 319 с.
- Семенов Ю.И. Секреты Клио: Сжатое введение в философию истории / Учеб. пособ. – М., 1996. – 179 с.
- Сильвестров В.В. Философское обоснование теории и истории культуры. – М., 1990. – 239 с.
- Следзевский И.В. Эвристические возможности и пределы цивилизационного подхода // Цивилизации. Вып. 4. – М., 1997. – С. 7–19.
- Современная зарубежная немарксистская историография: Критич. анализ. – М., 1989. – 509 с.
- Стельмашук Г.В. Теоретико-методологические проблемы исследования культуры в истории философской мысли. – СПб, 1998. – 106 с.
- Токарев С.А. История зарубежной этнографии: Учеб. пособ. – М., 1978. – 352 с.
- Тош Дж. Стремление к истине. Как овладеть мастерством историка. – М., 2000. – 296 с.
- Урсу Л.Г. Историография истории Африки. – М., 1990.
- Философия и история культуры. – М., 1985. – 319 с.
- Философия истории: Учеб. пособ. / А.С. Панарин и др. – М., 2001. – 431 с.
- Фримен Э. Методы изучения истории. – М., 1983.
- Хвостова К.В. Проблемы исторического познания в свете современных междисциплинарных исследований. – М., 1997. – 256 с.
- Хейзинга Й. Задачи истории культуры // Хейзинга Й. Homo ludens. Статьи по истории культуры. – М., 1997. – С. 216–269.
- XX век: Методологические проблемы исторического познания / Отв. ред. А.Л. Ястребицкая. Ч. 1–2. – М., 2001–2002.
- Черняк Е.Б. Цивилиография: наука о цивилизации. – М., 1996. – 384 с.
- Чучин-Русов А.Е. Культурно-исторический процесс: форма и содержание // Вопросы философии. – 1996. – №4. – С. 3–14.
- Шидер Т. Возможности и границы сравнительного метода в исторических науках // Философия и методология истории: Сб. ст. – М., 1977. – С. 143–167.
- Ястребицкая А.Л. Роль историка культуры сегодня // Средневековая Европа глазами современников и историков / Под ред. А.Л. Ястребицкой. – М.: Интерпракс, 1995. – С. 7–12.

Додаткова література

- Бабій Л.Т. Діалектика розвитку історичних типів культури: Філософсько-соціологічні проблеми. – Львів, 1991. – 159 с.
- Багалій Д.І. Вибрані праці: У 6 т. / НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського. Харківська філія / В.В. Кравченко (упоряд.). – Х., 1999. Т. 2: Джерелознавство та історіографія історії України. – 660 с.
- Барг М.А. Категории и методы исторической науки. – М., 1984. – 342 с.

- Барг М.А. От Маккиавелли до Юма: становление историзма / М.А. Барг, К.Д. Авдеева. – М., 1998. – 307 с.
- Барг М.А. Эпохи и идеи: Становление историзма. – М., 1987. – 348 с.
- Белик А.А. Историко-теоретические проблемы культурной (социальной) антропологии. – М.: РГГУ, 2004. – 480 с.
- Бёрк П. История как аллегория // Другие средние века. К 75-летию А.Я. Гуревича. – М.-СПб, 1999. – С. 51–66.
- Бёрк П. Что такое культуральная история? / пер. с англ. И. Полонской; под науч. ред. А. Лазарева; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». — М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2015. — 240 с.
- Библер В.С. Диалог. Сознание. Культура (Идея культуры в работах М.М. Бахтина) // Одиссей. Человек в истории. 1989. – М., 1989. – С. 21–59.
- Библер В.С. От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век. – М., 1990. – 413 с.
- Богомолов А.С. Основы теории историко-философского процесса / А.С. Богомолов, Т.И. Ойзерман. – М., 1983. – 286 с.
- Вайнштейн О.Л. Западноевропейская средневековая историография. – М.-Л., 1964. – 483 с.
- Вайнштейн О.Л. Очерки развития буржуазной философии и методологии истории в XIX–XX вв. – Л., 1979. – 270 с.
- Визгин В.П. Постструктуралистская методология истории: достижения и пределы // Одиссей. Человек в истории, 1996. – М., 1996.
- Віднянський С.В. Проблеми всесвітньої історії в українській історіографії: стан та перспективи досліджень // Україна – Європа – Світ. – Вип.5: Серія: історія, міжнародні відносини. – Тернопіль, 2010. – С.23–36.
- Всеобщая история: дискуссии, новые подходы. – М., 1989. – Вып. 1–2.
- Гобозов И.А. Смысл и направленность исторического процесса. – М., 1987. – 219 с.
- Губин В.Д. История философии истории / В.Д. Губин, В.И. Стрелков. – М.: РГГУ, 2004. – 128 с.
- Гуревич А.Я. Историческая наука и историческая антропология // Вопросы философии. – 1988. – №1. – С. 56–70.
- Гуревич А.Я. Социальная история и историческая наука // Вопросы философии. – 1990. – №4. – С. 23–35.
- Данто А. Аналитическая философия истории. – М., 2002. – 292 с.
- Дмитриенко В.А. Введение в историографию и источниковедение истории науки. – Томск, 1988. – 188 с.
- Дьяков В.А. Методология истории в прошлом и настоящем. – М., 1974. – 190 с.
- Ермаков В.Т. Советская культура как предмет исторического исследования // Вопросы истории. – 1973. – №11. – С. 20–33.
- Зак Л.М. История изучения советской культуры. – М., 1981. – 176 с.
- Заярнюк А. Постмодернізм про істориків, encore / А. Заярнюк // Український гуманітарний огляд / гол. ред.: Н. Яковенко ; Нац. ун-т "Києво-Могилянська акад.", Т-во дослідників Центрально-Східної Європи . – Київ : Критика, 1999. - Вип.15 : . – 2010 . – С. 24-44.
- Зверева Г.И. Обращаясь к себе: самопознание профессиональной историографии конца XX века // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. – 1/99. – М., 1999.
- Зверева Г.И. Реальность и исторический нарратив: проблемы саморефлексии новой интеллектуальной истории // Одиссей. Человек в истории, 1996. – М. 1996. – С. 11–24.

- Зевелев А.И. Историографическое исследование: методологические аспекты. – М., 1987. – 159 с.
- Зубов В. П. Историография естественных наук в России (XVII в. – перв. пол. XIX в.). – М., 1956. – 576 с.
- Ионов И.Н. Теория цивилизаций // Новая и новейшая история. – 1994. – № 4,5.
- Ионов И.Н. Теория цивилизаций от античности до конца XIX века / И.Н. Ионов, В.М. Хачатурян. – СПб, 2002. – 384 с.
- Историзм и эволюционизм как принципы познания. – К., 1987. – 230 с.
- Историография и источниковедение стран Центральной и Юго-Восточной Европы. – М.: Наука, 1986. – 304 с.
- Историография истории Украинской ССР / И.С. Хмель и др. – К., 1987. – 555 с.
- Историография этнографического изучения народов СССР и зарубежных стран. – М., 1989. – 199 с.
- Историческая наука сегодня. Теории, методы, перспективы / Под ред. Л.П. Репиной. - М.: Издательство ЛКИ, 2012. - 607 с.
- Историческое знание на рубеже столетий: Сб. обзоров рефератов. / РАН. ИНИОН. Центр социал. науч.-информ. исслед. Отд. отчет. и зарубеж. истории; Редкол.: Ястребицкая А.Л. (гл. ред.) и др. — М., 2003. — 248 с.
- История европейского искусствознания. В 3 т. – М., 1963–1969.
- История Европы в современной зарубежной историографии. – М., ИНИОН, 1984. – 126 с.
- История и антиистория: Критика «новой хронологии» академика А.Т.Фоменко: Анализ ответа А.Т.Фоменко. – М., 2001. – 576 с.
- История ментальностей, историческая антропология. Зарубежные исследования в обзорах и рефератах. – М., 1996. – 255 с.
- История науки в контексте культуры / Отв. ред. П.П. Гайденко. – М., 1990. – 150 с.
- История отечественного востоковедения с середины XIX века до 1917 г. / А.А. Вигасин и др. – М., 1997.
- История театроведения народов СССР: Очерки, 1917–1941 / АН СССР и др.; Отв. ред. Г. А. Хайченко. – М., 1985. – 303 с.
- История теоретической социологии. – М., 1997. – Т. 1–4.
- Источниковедение и компаративный метод в гуманитарном знании / Матер. конфер. – М., 1996.
- Источниковедение. Теория. История. Метод. Источники. – М., 1998. – 702 с.
- Кантор К.М. История против прогресса. Опыт культурно-исторической генетики. – М., 1992. – 147 с.
- Кепечи Б. Литературоведение и история культуры. – М., 1988.
- Ковальченко И.Д. Теоретико-методологические проблемы исторических исследований. Заметки и размышления о новых подходах // Новая и новейшая история. – 1995. – №1. – С. 3–33.
- Кроче Б. Теория и история историографии. – М., 1998. – 191 с.
- Кузаков В.К. Отечественная историография истории науки в России X–XVII вв. / Отв. ред. П. В. Волобуев. – М., 1991. – 356 с.
- Кузнецова Н.И. Наука в ее истории: (Методологич. проблемы). – М., 1982. – 127 с.
- Латинская Америка в исследованиях ЮНЕСКО. – М., 1991. – 195 с.
- Лиманская Л.Ю. Очерки по методологии искусствознания. – М.: РГГУ, 2004. – 192 с.

- Людтке А. «История повседневности» в Германии после 1989 года // Казус: индивидуальное и уникальное в истории. 1999 (вып.2). – М., 1999. – С. 117–126.
- Людтке А. Что такое история повседневности? Ее достижения и перспективы в Германии // Социальная история. Ежегодник, 1998/99. – М., 1999. – С. 77–100.
- Маркова Л. А. Наука. История и историография. XIX–XX вв. – М., 1987. – 264 с.
- Марксизм-ленинизм и развитие исторической науки в странах Западной Европы и Америки. В 2 т. – М., 1985. – Т.1. – 274 с.; Т.2. – 303 с.
- Марксистско-ленинская теория исторического процесса. – М., 1981–1987. – Т. 1–3.
- Метод исторической реконструкции в истории науки: (История науки в контексте культуры) / Г. А. Геворкян, О. А. Габриелян, Н. Л. Абрамян и др.; Отв. ред. Г.А. Геворкян. – Ереван, 1990. – 206 с.
- Методологические поиски в современной исторической науке // Новая и новейшая история. – 1996. – №3, 4.
- Микулинский С.Р. Очерки развития историко-научной мысли. – М., 1988. – 384 с.
- Могильницкий Б.Г. О природе исторического познания. – Томск, 1978. – 234 с.
- Могильницкий Б.Г. О соотношении исторического и художественного познания // Средние века. – Вып. 39. – 1975. – С. 47–69.
- Мучник В.М. Историческое сознание на пороге XXI века. От логоса к мифу // Методологические и историографические вопросы исторической науки. Вып. 25. – Томск, 1999.
- Мчедлова М.М. Вопросы цивилизации во французском обществознании. – М., 1996.
- Национальные исторические организации в странах Западной Европы и США. – М., 1982.
- Никитаев В.В. Проблема «культура и цивилизация» в контексте современности // Культурология. – 1997. – № 2–3.
- Нові підходи до історіописання / за ред. Пітера Берка; пер. з англ. – 2-ге вид., випр. – К.: Ніка-Центр, 2010. – 368 с.
- Организация исторической науки в странах Западной Европы / Отв. ред. В.В. Согрин. – М., 1988. – 343 с.
- Очерки истории географической науки в СССР. – М., 1976. – 191 с.
- Очерки по истории русского востоковедения. – М., 1953–1963. – Сб. 1–6.
- Павленко Н.И. Историческая наука в прошлом и настоящем (Некоторые размышления вслух) // История СССР. – М., 1991. – № 4. – С. 81–99.
- Портреты историков: Время и судьбы. Всобщая история. Т.2. / Г.Н. Севостьянов, Л.Т. Мильская (Ред.). – СПб, 2000. – 464 с.
- Портреты историков: Время и судьбы. Отечественная история. Т.1. / Г.Н. Севостьянов, Л.Т. Мильская (Ред.). – СПб, 2000. – 432 с.
- Поршнева Б.Ф. Социальная психология и история. – М., 1979. – 232 с.
- Принципы историографии естествознания. Теория и история. – М., 1993. – 368 с.
- Принципы историографии естествознания: XX век. – СПб, 2001. – 477 с.
- Проблемы методологии истории // Новая и новейшая история. – 1996. – №6. – С. 60–75.
- Проблемы советско-итальянской историографии. Материалы советско-итальянской конференции историков. 12–14 октября 1964 г. (АН СССР. Ин-т истории). – М., 1966. – 403 с.
- Ракитов А.И. Историческое познание. – М., 1982. – 303 с.
- Рашковский Е.Б. Науковедение и Восток. – М., 1980. – 190 с.

- Рашковский, Е.Б. «Восток – Запад» как проблема истории культуры // Народы Азии и Африки. – М., 1986. – №3. – С. 158–169.
- Репина Л.П. Историческая наука на рубеже XX-XXI вв.: социальные теории и историографическая практика. – М.: Кругъ, 2011. – 560 с.
- Репина Л.П. Историческая память и современная историография // Новая и новейшая история. – 2004. – № 5.
- Романовская Т. Наука XIX – XX вв. в контексте истории культуры. – М., 1995.
- Рохас Карлос Антонио Агирре . Историография в XX веке. История и историки между 1848 и 2025 годами. – М.: Кругъ, 2008. – 164 с.
- Румянцева М.Ф. Метод источниковедения в XX веке: феноменологический подход. – М.: РГГУ, 2004. – 192 с.
- Савельева И.М. История и время: В поисках утраченного. – М.: Яз. рус. культуры: Кошелев, 1997. – 796 с.
- Семенов Ю.И. Материалистическое понимание истории: за и против // Восток. – 1995. – №2.
- Скачков П.Е. Очерки истории русского китаеведения. – М., 1977. – 505 с.
- Славяноведение и балканистика за рубежом. Сб. ст. и материалов. – М.: 1980. – 199 с.
- Смоленский Н.И. Проблема объективности исторического познания // Новая и новейшая история. – 2004. – №6.
- Современное зарубежное литературоведение: Страны Западной Европы и США. Концепции. Школы. Термины. – М., 1999. – 319 с.
- Соскин В.Л., Водичев Е.Г. Методологические аспекты изучения науки как предмета гражданской истории / В.Л. Соскин, Е.Г. Водичев // Развитие науки в Сибири: методология, историография, источниковедение. – Новосибирск, 1986. – С. 8–23.
- Старостин Б.А. Становление историографии науки: От возникновения до XVIII в. – М., 1990. – 285 с.
- Таран Л.В. Историческая мысль Франции и России. – К., 1995. – 200 с.
- Топольски Е. Методология истории и исторический материализм // Вопросы истории. – 1990. – №5. – С. 3–15.
- Философия и методология истории: Сб. ст. – М.: Прогресс, 1997. – 334 с.
- Философия истории в России: Хрестоматия / Сост. Г.К. Овчинников. – М., 1996.
- Философия истории: Антология. – М., 1995.
- Формы исторического сознания от поздней античности до эпохи Возрождения: (Исследования и тексты): Сб. науч. тр. памяти Клавдии Дмитриевны Авдеевой. – Иваново, 2000. – 282 с.
- Черняк Е.Б. Цивилиография: наука о цивилизации. – М., 1996. – 384 с.
- Шоню П. Экономическая история: эволюция и перспективы // THESIS. – 1993. – Т. 1. – Вып. 1.
- Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. – М., 1998. – 512 с.
- Элиаде М. Космос и история. – М., 1987. – 312 с.
- Элиас Н. О процессе цивилизации: Социологические и психологические исследования. – М.; СПб, 2001. – Т. 1: Изменения в поведении высшего слоя мирян в странах Запада. – 332 с.; Т.2: Изменения в обществе: Проект теории цивилизации. – 382 с.
- Этнографические исследования развития культуры / Э.С. Маркарян и др. – М., 1985. – 263 с.
- Янагида Кэндзюро. Философия истории. – М., 1969. – 236 с.
- Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1991. – 527 с.

Ястребицкая А.Л. Историография и история культуры // Одиссей. Человек в истории, 1992. – М., 1994.

Ястребицкая А.Л. Культурное измерение историографического // Культура и общество в средние века – раннее новое время. Методология и методики современных зарубежных и отечественных исследований. – М., 1998.

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ, ЗБІРНИКИ

Істориографічні дослідження в Українській РСР. – К., 1968–1973. – Вип. 1–6.

Историографический сборник. – Саратов, 1962–1989. – Вып. 1–14.

Историография и источниковедение истории стран Азии и Африки. – СПб (Л.), 1965 (1) – 1990 (13).

История и историки. Историографический ежегодник. – М., 1972 -

Методологические и историографические вопросы исторической науки. – Томск, 1963–1990. – Вып. 1–19.

Новая и новейшая история – М., 1957 -

Общественные науки за рубежом. Реферативный журнал. Сер. 5. История. – М., 1973–1992.

Одиссей. Человек в истории. – М., 1989 –

Український історичний журнал – К., 1957 –

Харківський історіографічний збірник. – Х., 1995 –

Цивилизации – М., 1992-2006

Бібліографія

История мировой и отечественной культуры: Методология исследования ист.-культурного процесса: Библиогр. указ. лит. 1984–1994 / Сост. В.А. Щученко и др.; Ред. С.Т. Махлина; СПб гос.ун-т культуры и искусств. – СПб: Б.и., 1999. – 359 с.

XV. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- Найбільші бібліотеки світу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Найбільші_бібліотеки_світу
- Міністерство культури України: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>
- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- Центр документції ООН: <http://www.un.org/russian/document/centre/>
- Офіційний сайт ЮНЕСКО <http://www.unesco.org>
- Сайт журнал «Нематеріальное наследие. Вестник»: <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=EN&pg=home>
- Портал ЮНВТО: <http://www.unwto.org/>
- Портал Ради Європи: <http://www.coe.int/lportal/web/coe-portal>
- Офіс Ради Європи в Україні: <http://www.coe.kiev.ua/>
- Сайт ІКОМОС: <http://www.icomos.org>
- Портал ІКОМ: <http://www.icom.in.ua>
- Український центр культурних досліджень <http://www.culturalstudies.in.ua/>